

Akcan Tüfekci, A., Malkoç, S., Kızıltan, Ö. (2018). Akademisyenlere göre akademi ve akademik kültür. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 569-591.

Geliş Tarihi: 26/11/2017

Kabul Tarihi: 12/12/2017

AKADEMİSYENLERE GÖRE AKADEMİ VE AKADEMİK KÜLTÜR

Aysel TÜFEKÇİ AKCAN*
Serdar MALKOÇ**
Ömer KIZILTAN***

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, akademisyenlerin akademiye ve akademik kültüre ilişkin görüşlerini incelemektir. Araştırmada temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, farklı devlet ve vakıf üniversitelerinde görev yapan 15 akademisyenden oluşmaktadır. Veriler alan yazına ve uzman görüşlerine dayalı olarak hazırlanan görüşme formu ile toplanmış ve içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan akademisyenler akademiye büyük ölçüde kurumsal olarak değerlendirmiş, Türkiye’de akademik kültürün eğitim-öğretim odaklı olduğunu, bilimsel etkinlik ve katkı boyutunda ciddi yetersizlikler bulunduğunu ve toplumsal sorumluluk boyutunun ise en yetersiz alan olduğunu dile getirmişlerdir. Ayrıca katılımcılar ideal bir akademik kültür ortamında eğitim-öğretim, bilimsel etkinlik ve katkı ile toplumsal sorumluluk işlevlerinin dengeli olması gerektiğine ve ideal bir akademik kültür ortamının olmazsa olmaz ölçütünün ise akademik özgürlük olduğuna dikkat çekmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Akademik kültür, akademi, üniversite, akademisyenler

ACADEMY AND ACADEMIC CULTURE ACCORDING TO FACULTY MEMBERS

ABSTRACT

The purpose of this research is to investigate faculty members’ views on Academy and academic culture. The basic qualitative research design is used in the study. The participants of the research include fifteen faculty members working at different public and private universities. Data were collected through interview form designed by the researcher based on the literature and peer review and content analysis was conducted. The participating faculty members perceived academia in an institutional base. They considered that academic culture in Turkey is education-instruction oriented and there are serious inadequacies in terms of scientific activities and contributions. Furthermore, they expressed that social responsibility is the most insufficient area of all. Besides, the participants highlighted that in an ideal academic culture, there should be a balance between education, scientific activity and contribution, and social responsibility and that academic freedom is the most essential criteria in an ideal academic culture.

Key Words: Academic culture, academy, university, faculty members

* Yrd. Doç. Dr. Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, atufekci@gazi.edu.tr

** Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, smalkoc@ankara.edu.tr

*** Arş. Gör. Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı, omerkiziltan@gazi.edu.tr

1.GİRİŞ

“Akademi” kelimesinin kökeni Platon’un Atina yakınlarındaki Akademos bahçesinde kurduğu “Akademia” adlı okula dayandırılmaktadır (Aydın, 2016; Brun, 2007). Günümüzde Akademi kelimesi, “bilimin merkezinde konumlanan ve buradan bilginin üretilerek yayıldığı araştırma ve eğitim kurumu” (Aydın, 2016: 1) olarak tanımlanan “üniversite” kelimesi ile de karşılanmaktadır. Ancak, her ne kadar Platon’un Akademia’sı akademi ve üniversite kavramlarına kaynaklık etse de günümüzdeki anlamıyla ilk üniversitelerin ortaya çıkışı 11. yüzyıldan sonra gerçekleşmiştir. Üniversitelerin tarihsel süreç içerisinde işlevleri sorgulanmış, üniversitelerden beklentiler ve ona yüklenen işlevler çeşitlilik göstermiştir (Aydın, 2016, Perkins, 1972).

Üniversitelerin tarihsel süreçte üstlendikleri işlevleri Aydın (2016: 14-20) altı başlıkta ele alır: bilgi üretme, bilgi yayma, meslek eğitimi, genel kültür kazandırma, topluma hizmet ve son olarak da küresel ekonominin aktörü olma. Gasset (1998: 52) üniversitenin üç temel misyonuna değinir: Ortalama bir insanın kültürlenmesini sağlamak, bir meslek için gerekli donanım sağlamak ve araştırmacı yetiştirmek. Jamil Salmi üniversitelerin kendisine yüklenen işlevleri yerine getirebilmesi için sahip olması gereken üç niteliğe vurgu yapmıştır. Birinci olarak üniversite uluslararası düzeyde yetenekleri keşfedecek bir platform olmalıdır. İkinci olarak üniversite öğretim ve araştırma olanakları açısından yeterli düzeyde olmalıdır. Ve son olarak ise yönetim açısından bürokratik engellerin olmadığı ve kaynakların planlı bir şekilde yönetildiği bir yapılanmaya sahip olmalıdır (Akt: Kılıç, 2013: 35). Üniversiteleri öğrenci, öğretim elemanları ve yöneticilerden oluşan bir topluluk olarak tanımlayan Perkins (1972), üniversitelerin araştırma, öğretim ve topluma hizmet işlevlerinin yanı sıra ideal demokratik bir toplum yaratma işlevine de vurgu yapar.

Toplumsal değişimler doğrultusunda üniversitelerin işlevlerinde ve özelliklerinde değişim olduğuna dikkat çeken Wissem (2009) eğitim odaklı birinci kuşak üniversiteler, eğitim ve araştırma odaklı ikinci kuşak üniversiteler ve son olarak da ülkelerin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkı sağlama odaklı üçüncü kuşak üniversitelerden söz eder. Birinci kuşak üniversite, evrensel gerçeklerin geleceğe taşınmasını hedefleyen Ortaçağ üniversitesi, ikinci kuşak üniversite köklerini Aydınlanma hareketinde bulan, aklın özgürleşmesini hedefleyen ve bu dönemin ilkelerini bilgi yaratmak ve bilim üretmekte kullanan, Humbolt’çu kültür üniversitesidir. Küreselleşmenin etkisiyle şekillenen girişimci ve yenilikçi üçüncü kuşak üniversitelerde ise bilimsel araştırmaların ürüne dönüşümü ve rekabet özellikleri göze çarpar (Akt: Aydın, 2016). Günümüz üniversiteleri küreselleşmenin etkisi ile ağırlıklı olarak üçüncü kuşak üniversite özellikleriyle karakterize olmaktadır.

Tarihsel süreçte işlevleri ve özellikleri değişmekle birlikte üniversitelerde değişmeyen temel özellik, akademik özgürlük ve özerklidir (Yükseköğretim Kurumlarının Özerkliği ve Akademik Özgürlük Üzerine Lima Bildirgesi, 6-10 Eylül, 1988). Akademik özgürlük, “akademik bir çevre üyelerinin tek tek ya da toplu halde bilgiyi araştırma, inceleme, tartışma, belgeleme, üretme, yaratma, öğretme, anlatma veya yazma yoluyla edinmelerinde, geliştirmelerinde ve iletmelerindeki özgürlükleri” anlamına gelir. Akademik özerklik ise “yükseköğretim kurumlarının iç işleyişlerine, mali işlerine ve yönetimlerine ilişkin kararlar almada ve eğitim, araştırma, dışa yönelik çatışmalar ve diğer ilgili faaliyetlerde kendi politikalarını oluşturmada devlet ve toplumun tüm diğer güçleri karşısındaki bağımsızlıkları” anlamına gelir (Akt: Bingöl, 2012).

Türkiye’de akademik kültür, ilgili alan yazında örgüt kültürü bağlamında ele alınmıştır. Örgüt kültürü, örgütü meydana getiren insanların, diğer örgütlerden farklı olarak sahip oldukları anlam ve değerler bütünüdür (Köse, Tetik ve Ercan, 2001). Böylece bir örgüt kültürüne üye bireyler ortak inanç, norm, değer, uygulama, ritüel ve davranış örüntülerine sahiptir (Aydın, 2001; Burstein, 1991). Erdem, Adıgüzel ve Kaya (2010) Cameron ve Quin’in örgüt kültürü sınıflamasına dayalı olarak oluşturdukları bir anket yoluyla akademisyenlerin çalıştıkları kurumlardaki örgüt kültürlerine yönelik görüşlerini incelemişlerdir. Araştırmada, *Adhokrasi kültürü* girişimcilik, yenilik, risk alma, yeni düşünceler ortaya koyma; *klan kültürü* ekip çalışması, güven, sadakat özellikleri ile nitelenir. *Hiyerarşi kültürü*, verilen görevlerin yapılması, kurallara uyulması ve durağanlık-kontrol vurgusu nedeniyle yeniliğe ve yeni düşüncelere karşı kapalılığı öne çıkaran örgüt kültürü tipidir. *Pazar kültürü*nün egemen olduğu bir örgütte somut başarı ve çıktılar elde etme, amaca ulaşma, rekabetçi olma, kazanma vb. değerler kendini gösterir. Adhokrasi ve klan kültürünün ortak noktası esneklik ve dinamizm iken, pazar kültürü ile hiyerarşi kültürü düzen ve kontrol ortak noktasında birleşmektedirler. Araştırmacılar, akademisyenlerin çalıştıkları kurumu daha çok hiyerarşi ve pazar kültürü ile ilişkilendirdiklerini ancak olması gereken kültür tipinin adhokrasi ve klan kültürü olduğunu dile getirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bülbül ve Tunç (2011) Türkiye’de üniversitelerin neoliberal politikaların etkisiyle piyasa odaklı bir yöne evrildiğini ve bu dönüşümünde öğretim elemanlarının çalışma koşulları, yükselme-atama ve çalışma ücretleri üzerinde yansımaları olduğunu dile getirmişlerdir. Çalışma ücretlerinin düşüklüğünün araştırma, akademik etkinliklere katılma ve iş doyumunu üzerinde olumsuz etkileri görülürken, atama yükselme sürecinin yayın yapma ve unvan sıradizini baskısına yol açtığını ileri sürmüşlerdir. Üniversitelerdeki bu dönüşümle birlikte akademisyene biçilen rolün de değiştiğini, akademisyenlerin artık girişimci ve piyasaya uyumlu birer araştırmacılar olmaları beklendiğini vurgulamışlardır.

Bülbül ve Tunç’un tespitleri (2011) ile Erdem, Adıgüzel ve Kaya’nın (2010) bulguları, Türkiye’de akademik kültür bağlamında üniversitelerin küresel gelişmelere paralel olarak üçüncü kuşak üniversite sınıflamasındaki üniversite özellikleri ile örtüşmekte olduğunu göstermektedir. Ancak, Türkiye’de akademi ve akademik kültürün mevcut durumu ele alınırken, bir yandan küresel gelişmelerin bir yandan da toplumsal dinamiklerin etkili olduğu dikkate alınmalıdır. Zira “bir üniversite, hem içinde bulunduğu toplumsal ortamdan hem de uluslararası ortamdan etkilenir” (Üşür, 2012: 113). Bir ülkede bilim, yönetim, sanat ve hukuk, kültürden bağımsız olamayacağı gibi örgütler, dernekler, kurumlar ve üniversiteler de bir kültürel yapılanmadan bağımsız değildir. Burada insanların karşılıklı etkileşimleri; ahlaki, sosyal, normatif değerleri; maddi teknik, fiziksel olanak gibi her türlü alışkanlıkları kültür alanına girmektedir (Uygur, 1996: 17). Bu bakımdan Türkiye’deki akademik kültürün, Türkiye’deki genel kültürden bağımsız bir şekilde ele alınamayacağı açıktır: “Üniversite tüm evrensel karakterine rağmen, toplumunun ve coğrafyasının bir parçasıdır; bir toplumsal yapıda, toplumla birlikte gelişir veya toplumla birlikte geriler” (Yazıcı, 2012: 77).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Türkiye’de akademi ve akademik kültür üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde büyük bir çoğunluğun dört ana başlık altında toplanabileceği görülmüştür: (a) Öğrencilerin akademiden beklentileri ve akademi algıları (Açan ve Saydan, 2009; Argon ve Kösterelioğlu, 2009), (b) akademisyenlerin çalışma koşullarını etkileyen etmenler (Aydın, Üçüncü ve Taşdemir, 2011; Buluş, 2004; Bülbül, 2006; Maya, 2013; Mengi ve Schreglmann, 2013; Tunç, 2007), (c) akademisyenlerin yeterlik algıları (Argon ve Kösterelioğlu, 2009; Odabaşı, Fırat, İzmirli, Çankaya ve Mısırlı, 2010; Uysal, 2013) ve (d) örgüt kültürü ve örgütsel davranışlar (Ay, Ulusoy ve Tosun, 2015; Bozkurt ve Yurt, 2013; Erdem, Adıgüzel ve Kaya, 2010; Yaman ve Ruçlar, 2014).

Akademik kültürün, ağırlıklı olarak örgüt kültürü bağlamında çalışıldığı ve akademisyenlerin akademiye ve akademik kültüre bakış açılarını konu alan araştırmalara yeterince yer verilmediği görülmüştür. Akademik kültürün bir üyesi olarak akademisyen, bilimsel bilgi üretim sürecinin etkin öznelerini oluşturmaktadır (Kılıç, 2013: 32). Bu araştırma akademisyenlerin akademiye ve akademik kültüre yönelik görüşlerini anlamak amacı ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada akademi, araştırma, öğretim ve toplumsal hizmet için örgütlenmiş bir yapıyı, akademik kültür ise öğrenciler, akademisyenler ve yöneticilerden oluşan bu yapıda üretilen maddi ve manevi değerlerin tümünü ifade etmektedir. Araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

- 1- Araştırmaya katılan akademisyenlerin akademiye ilişkin görüşleri nelerdir?
- 2- Araştırmaya katılan akademisyenlerin Türkiye’deki mevcut akademik kültüre ilişkin görüşleri nelerdir?
- 3- Araştırmaya katılan akademisyenlerin ideal akademik kültüre ilişkin görüşleri nelerdir?

Araştırma, elde edilen bulgular araştırmaya katılan akademisyenlerle sınırlı olmakla birlikte, akademisyenlerin akademiye ve akademik kültüre bakış açılarının anlaşılmasını sağlaması bakımından önemlidir.

2. YÖNTEM

Akademi ve akademik kültüre ilişkin akademisyen görüşlerinin incelendiği bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. “Nitel araştırmalarda, araştırmacı, çoğunluk hakkındaki genel doğrunun ne olduğunu bulmak yerine, dikkatli ve titiz bir biçimde belirli ya da özgün olanı derinliğine anlamak ister. Bunun için de tek bir durum veya küçük, tesadüfi olmayan, maksatlı bir örneklem seçilir” (Merriam, 2013: 215). Araştırmada nitel yöntemlerden temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Merriam’a göre temel nitel araştırmada araştırmacılar, insanların yaşamlarını nasıl yorumladığıyla, dünyalarını nasıl oluşturduklarıyla ve deneyimlerine ne anlam kattıklarıyla ilgilenirler (s. 22-23).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yoluyla belirlenmiştir. “Amaçlı örnekleme seçimindeki mantık, araştırmanın daha derinlemesine yapılabilmesi için bilgi açısından zengin durumlar seçmektir. Bilgi açısından zengin durumları çalışma, görgül genellemelerden çok derinlemesine anlama olanağı sağlar” (Patton, 2014: 230). Bu

çalışmada amaçlı örnekleme tekniklerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ve kolay ulaşılabilir örnekleme teknikleri birlikte kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme çalışılan soruna taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini sağlayarak bu çeşitlilik içerisindeki ortak örüntülerin araştırılmasını olanaklı kılar (Glesne, 2014). Çalışmaya Ankara’da bulunan on üçü devlet, ikisi vakıf üniversitelerinde olmak üzere 7’si erkek, 8’i kadın 15 akademisyen katılmıştır. Katılımcı sayısı belirlenirken maksimum çeşitleme sağlanmasına olanak verecek genişlikte olmasına ve derinlemesine veri elde etmeye imkân verecek kadar sınırlı olmasına dikkat edilmiştir. Katılımcıların yaş aralığı 25 ile 58 arasında olup mesleki kıdemleri 2,5 ile 24 yıl arasında değişmektedir. Katılımcılardan 4’ü araştırma görevlisi, 2’si öğretim görevlisi, 3’ü yardımcı doçent, 5’i doçent ve 1’i profesördür. Metin içinde katılımcıların gizliliğini sağlamak amacı ile gerçek isimleri yerine G1,..G15 şeklinde kodlar kullanılmıştır. Çalışma grubundaki akademisyenlerin özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.*Katılımcı Özellikleri*

Kod	Cinsiyet	Yaş	Üniversite Türü	Akademik Unvan	Kıdem Yılı	Fakülte
G1	E	34	Devlet	Yrd.Doç.	10	Eğitim Fakültesi
G2	E	28	Devlet	Öğr.Gör.Dr.	6	Spor Bilimleri Fakültesi
G3	E	38	Devlet	Doç.Dr.	13	Eğitim Fakültesi
G4	K	43	Devlet	Doç.Dr.	22	Eğitim Fakültesi
G5	K	25	Devlet	Arş.Gör.	2,5	Eğitim Fakültesi
G6	E	38	Devlet	Yrd.Doç.	6	Eğitim Fakültesi
G7	E	30	Devlet	Arş.Gör.	6	Eğitim Fakültesi
G8	E	38	Vakıf	Öğr.Gör.	10	Eğitim Fakültesi
G9	K	41	Vakıf	Doç.Dr.	19	İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
G10	K	34	Devlet	Arş.Gör.	6	Eğitim Fakültesi
G11	K	31	Devlet	Arş.Gör.	5	Eğitim Fakültesi
G12	K	31	Devlet	Yrd.Doç.	10	Eğitim Fakültesi
G13	E	36	Devlet	Doç.Dr.	13	Fen Edebiyat Fakültesi
G14	K	58	Devlet	Prof.Dr.	24	Eğitim Fakültesi
G15	K	38	Devlet	Doç.Dr.	16	Eğitim Fakültesi

2.2.Verilerin Toplanması

Araştırma verileri yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Yapılandırılmış görüşme, soruları belli olan, sonda sorular da dâhil olmak üzere aynı soruların tüm katılımcılara aynı biçimde ve aynı sırada sorulduğu ve görüşme sorularının görüşme öncesinde titizlikle planlanmasını gerektiren görüşmelerdir (Patton, 2014). Yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanması sürecinde öncelikle ikinci ve üçüncü yazar tarafından ilgili alan yazın incelemesine dayanarak sorular oluşturulmuştur. Daha sonra doktora eğitimleri kapsamında nitel araştırma dersi alan ve kendileri de akademinin farklı boyutları (mobing, etik, mitler, vd.) üzerinde çalışma yürüten sekiz kişilik bir grupta sorular değerlendirilerek taslak bir form oluşturulmuştur. Taslak form nitel araştırma dersi öğretim elemanından alınan uzman görüşü çerçevesinde düzenlenerek son biçimi verildikten sonra pilot uygulaması yapılmış ve soruların anlaşılabilirliği, amaca uygunluğu gibi özellikleri gözden geçirilmiş, son düzeltmeler yapıldıktan sonra

uygulanmıştır. Yapılandırılmış görüşme formunun oluşturulması esnasında soruların yönlendirici ya da çok boyutlu olmamasına, katılımcıları cevaplarırken kendi ifadelerini kullanmaya davet eder nitelikte açık uçlu ve anlaşılır olmasına özen gösterilmiştir.

Görüşmeler öğretim elemanlarından randevu alınarak uygun oldukları gün, saat ve yerde gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesi konuya ilişkin bilgi verilmiş ve kişisel bilgi ve onam formu doldurulmuştur. Tüm görüşmelerin gizlilik ilkesine bağlı kalınarak sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı güvence altına alınmıştır. Görüşme süreleri 35-60 dakika arasında değişmekte olup görüşmecilerin görüşleri ses kaydı alınarak dökümü yapılmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Dökümü yapılarak analize hazır hale getirilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizindeki temel amaç verilerden anlamlara ulaşmak ve sistematik sunumunu sağlamaktır (Patton, 2014). İçerik analizi araştırma soruları kapsamında katılımcıların akademiye ilişkin görüşleri, akademik kültüre etki eden etmenler ile Türkiye’de akademik kültüre ilişkin saptamaları ve ideal akademik kültüre ilişkin görüşleri çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların görüşme sorularına verdikleri cevaplar öncelikle ikinci ve üçüncü yazar tarafından satır satır okunmuş, açık kodlamaları yapılmıştır. Benzer özellikleri olan kodların aynı kategoriler altında toplanması yolu ile üç yazarın her biri tarafından kategoriler belirlenmiş, daha sonra kategoriler üzerinde görüş birliği sağlamak üzere üç yazar kategorileri birlikte değerlendirmiş ve sonrasında kategoriler arası ilişkiler incelenerek temalara ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular, temalar altında organize edilerek sunulmuştur.

2.4. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Merriam’ın (2013) da not ettiği gibi “amacı anlamak olan nitel araştırmalarda, bir çalışmaya güvenmenin/güvenebilmenin ölçütleri, amacı kanunlar keşfetmek veya bir hipotezi test etmek olan bir nicel çalışmadan farklı olmak zorundadır” (s. 200). Bu nedenle, nitel araştırmanın dayandığı yorumlamacı paradigmaya özgü geçerlik ve güvenirlik ölçütlerin neler olduğunu belirlenmesi ihtiyacı doğmuş ve nitel araştırma geleneğinin tarihsel gelişimi sürecinde farklı araştırmacılar tarafından çeşitli ölçütler dile getirilmiştir. Nitel araştırma alan yazınında sıklıkla yer verilen ölçütler şunlardır: çeşitleme (üçgenleme), katılımcı teyidi, uzman (meslektaş) görüşü, alanda uzun süre kalmak ve zengin betimleme (Glesne, 2014, Merriam, 2013, Patton, 2014). Bu araştırma kapsamında araştırmanın geçerlik ve güvenirliğini sağlamak amacı çeşitleme, uzman görüşü ve zengin betimleme ölçütlerinin sağlanmasına özen gösterilmiştir. Veriler analiz sürecinde farklı araştırmacılar tarafından analiz edilmesi suretiyle analizde çeşitleme sağlanmış, görüşme sorularının oluşum sürecinde uzman görüşünden yararlanılmış, araştırma süreci ayrıntılı olarak açıklanmış ve elde edilen bulgular katılımcılardan alıntılar verilerek sunulmuştur.

3. BULGULAR

Bu araştırmanın amacı akademisyenlerin akademi ve akademik kültüre yönelik görüşleri konusunda genellenebilir bir takım açıklamalarda bulunmak değil, çalışmaya katılan akademisyenlerin görüşlerini olabildiğince derinlemesine anlamaya çalışmaktır. Bu nedenle araştırma bulguları yorumlanırken bulguların çalışmaya katılan akademisyenlerle sınırlı olduğu, katılımcı akademisyenlerin çalıştıkları kurum, çalışma alanları, akademik kimlik algıları ve kişisel birtakım özelliklerinin onların akademi ve akademik kültüre yönelik görüşlerini etkileyebileceği dikkate alınmalıdır.

Araştırmaya katılan akademisyenlerin akademiye ve akademik kültüre yönelik görüşlerine ilişkin bulgular araştırma soruları kapsamında üç ana başlık altında sunulmuştur. Bunlar: (a) akademisyenlerin akademiye ilişkin görüşleri, (b) akademisyenlerin Türkiye’deki mevcut akademik kültüre ilişkin görüşleri ve (c) akademisyenlerin ideal akademik kültüre yönelik görüşleri.

3.1. Akademisyenlerin akademiye ilişkin görüşleri

Akademisyenlerin akademiye ilişkin soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde, akademiye fiziksel, bilimsel, eğitsel ve sosyal bir yer olarak tanımlayarak akademinin kurumsal bağlamına vurgu yaptıkları dikkati çekmiştir. Akademisyenlerin akademi kavramından öncelikle içerisinde eğitim-öğretim etkinlikleri, bilimsel faaliyetler ve sosyal-entelektüel etkileşim için gerekli olanakları barındıran bir fiziksel yer olarak anladıkları görülmüştür.

“Fiziksel ortam akademi için yeterli değil. Odamız bile yok çalışabilecek.” (G5)

Bu yer içerisinde en çok vurgulanan bilimsel etkinlik ve bilgi üretiminin yapıldığı bir yer olarak akademi anlayışıdır. Öyle ki G6 kodlu katılımcının ifadesi ile akademi aslında “bilgi fabrikası”dır.

“Akademi herhangi bir bilginin üretildiği, yani aktarıldığından ziyade üretildiği, yer olarak kafamda canlanıyor. Bu üretimin olduğu yer, yani bilgi fabrikası.” (G6)

Akademi aynı zamanda katılımcılar tarafından eğitim ve öğretim etkinlikler yürütüldüğü, nitelikli bireylerin yetiştirildiği ve bilginin artmasıyla kendini yenileyen bir kurum olarak dile getirilmiştir.

“Bilimsel araştırma ortamı, öğrenci rehberliği, mesleğe ön hazırlık, bilimsel alana katkı, kendini yenileyen, araştıran sorgulayan birey yetiştiren bir kurum ve buna bağlı olarak yol gösterici özelliği olan ve her şekilde örnek teşkil etmesi gereken bir ortamdır.” (G1)

Akademinin önemli görülen bir yönü de sosyal ve entelektüel etkileşimlerin üretilmesine uygun alanlar olmasıdır.

“Akademi kavramı bana üniversite ortamını, öğretim elemanı ve üyelerini çağırıyor. Bununla birlikte üniversiteyi kapsayan kültürel ve sosyal etkenler de bunun içinde yer almakta. Öğrenci toplulukları, öğrenci konseyi, çeşitli üniversiteler arası faaliyetler, kongre, seminer, sempozyum ve çalıştaylar gibi.” (G1)

3.2. Akademisyenlerin Türkiye’deki mevcut akademik kültüre ilişkin görüşleri

Akademisyenlerin Türkiye’de akademik kültürü değerlendirmeye yönelik sorulara verdikleri yanıtlar analiz edildiğinde Türkiye’de akademik kültüre ilişkin görüşlerinin iki ana tema altında toplandığı görülmüştür: (a) Mevcut akademik kültür ve (b) üniversitelerin akademik kültür farklılıkları ve etkili etmenler.

3.2.1. Mevcut akademik kültür

Akademisyenlerin Türkiye’de akademik kültürü değerlendirmeye yönelik görüşlerinde öne çıkan tema mevcut akademik kültür olmuştur. Mevcut akademik kültür durumu teması altında eğitim-öğretim etkinlikleri, bilimsel etkinlik ve katkı ve toplumsal sorumluluk kategorileri yer almaktadır. Akademisyenler üniversitelerin, toplumsal sorumluluk ile bilimsel etkinlik ve katkıya göre eğitim öğretim etkinlikleri alanında, üniversiteler arası farklılıklara karşın, daha yeterli olduklarını ve hatta Türkiye’deki akademik kültürün temelde akademi içi ve dışı beklentilerin de etkisiyle büyük ölçüde eğitim-öğretim odaklı olduğunu dile getirmişlerdir.

“Üniversitenin Türkiye’de hem üniversite tarafından hem de halk tarafından tek bir işlevi yerine getirmesi beklenmekte: Eğitim-öğretim.” (G10)

Mevcut akademik kültür bağlamında akademisyenler eğitim-öğretim kapsamında yetersizliklere de değinmişlerdir.

“Üniversiteden mezun olmanın başlı başına bir etiket olarak kabul edildiği ve içeriğin çok da önemsenmediği ülkemizde üniversitelerin eğitim – öğretim kalitesini adam akıllı masaya yatıran bile yok.” (G10)

Bu kapsamda eğitim öğretim faaliyetlerinin uygulamadan uzak ve teorik olması, ezbere dayalı öğretim uygulamaları, nitelikli ve alan uzmanı öğretim elemanı sorunu ile derslerin dağılımında uzmanlaşma yerine ders ücreti kaygısının ön planda olması sorunları yaygın olarak belirtilmiştir.

“Maalesef ülkemizde akademik kültür teorik bir öğretim üzerine kurgulanmış.” (G8).

“Mesela biz öğretmen yetiştirmeyi temel alan bir eğitim öğretim ortamındayız, gerçek anlamda o değil de maalesef çoğu akademisyenin, ders saatini doldurmak ya da ek ders ücretini kabartmak adına bazı ders verdiklerini görüyorum.” (G7)

Akademisyenler mevcut akademik kültür durumu teması altında bilimsel etkinlik ve katkı bağlamında yetersizliklere işaret etmekle birlikte bu konuda disiplinler arası farklılıklara dikkat çekmişlerdir. Akademisyenlerin görüşlerine göre bu alanda sosyal bilimler ve eğitim bilimleri, pozitif bilimlere göre daha geri pozisyonadadır.

“Pozitif bilimlerde, daha eski olduğu için eğitim bilimlerine nazaran, daha iyi olduğunu düşünüyorum. Eğitim bilimleri Türkiye’de daha yeni akademisyenlik anlamında.” G11

Bilimsel etkinlik ve katkı bağlamında akademisyenler nitelik ve nicelik sorunlarına değinmiş, bu sorunların temelinde bilimsel merak eksikliği ile alandan uzak masa başı çalışmaların yer alması ve akademik atanma ve yükseltme ölçütlerinden kaynaklanan akademik kariyer kaygısının ön planda olduğunu dile getirmişlerdir.

“Ama çoğu bizim ülkemizdeki yapılan çalışmalara baktığımız zaman genellikle şu kaygıyla yapıyor. Doçentlik için dosyam kabarsın ya da şu dergide yayınlasın işte citation indexli bir dergide yayınlasın, işte ne bileyim, ben teşvik alayım. Ya da işte ne bilim beni çalışıyor görsünler gibi. Yani çok da aslında gerçek bilimsel anlamda, araştırma güdüsüyle yola çıkılmayan araştırmalar yapıyor.” (G7)

Mevcut akademik kültür bağlamında bilimsel faaliyet ve katkı kapsamında yetersizlikleri ise akademisyenler yaygın olarak şu başlıklar altında açıklamışlardır: Bilimsel

toplantıların bilimsel bir amaçtan çok sosyalleşme aracı olarak görülmesi ve bilimsel araştırma ve yayınlarda yeni bilgi katmayan uyarılama, birbirinin kopyası ve sonuç odaklı bilimsel araştırmaların yapılması.

“Yani çok da aslında gerçek bilimsel anlamda, araştırma güdüsüyle yola çıkılmayan araştırmalar yapılıyor.” (G7).

Bilimsel etkinlik ve katkı boyutundaki mevcut durumdaki yetersizlikleri belki de en çarpıcı biçimde dile getiren “bilim değil film” ifadesi ile G9 kodlu katılımcı olmuştur:

“Ben şu an üçüncü üniversitemde çalışıyorum. Yaklaşık yirmi yıla girdim. Artık geldiğimiz noktada bilim değil, film içinde olduğumuzu söyleyebiliriz.” (G9)

Akademisyenler mevcut akademik kültür durumu teması altında en yetersiz alanın toplumsal sorumluluk alanı olduğuna işaret etmişlerdir.

“Üniversitelerin toplumla iç içe olmadığını ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirmediğini düşünüyorum. Akademisyenler de halktan çok bağımsız. Halkı bırakın çok alakamız olan MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) ile bile alakamız yok. Hiçbir iş birliğimiz yok, görüşmemiz yok. Öğretmenlerle bile çok kopuğuz.” (G11)

Toplumsal sorumluluk bağlamında akademisyenler görüşlerinde, toplum ve farklı kurumlarla işbirliği içinde olunması, toplumsal bilincin oluşturulmasında akademisyenin rolü, toplumsal sorunlara çözüm üretme, toplumu etkileyen karar mekanizmalarına fikir verme ve halkın üniversite olanaklarından yararlanması konularına toplumsal kapsamı içerisinde yer vermişlerdir.

“Aslında akademisyenin çok güzel yani, üniversite dediğimiz olay bu işin toplumsal sorumlulukların mimarlarından olması gerekiyor. Çünkü toplumun her kesimi bilgiye bu kadar kolay ulaşmıyor ya da işte veri toplamaya ya da bunları analiz etmeye bunları değerlendirmeyi bunları paylaşma stratejilerini toplumun her kesimi bilmiyor. Dolayısıyla ile toplumsal sorunları çözecek, bu sorumlulukları alacak ve aldığı sorumlulukları bir şekilde yerine getirecek paydaşlardan bir tanesi de akademisyenler olmalı.” (G7)

Akademisyen görüşleri incelendiğinde Türkiye’deki mevcut akademik kültürde toplumsal sorumluluğun yetersizliğinde etkili etmenler olarak, akademi içi ve dışı beklentiler, siyaset ve bununla ilişkili olarak akademik özgürlük sorunu, akademisyenlerin akademi dışı dünyadan kopuk ve kibirli olmaları, akademisyenlerin ekonomik kaygıları ile atanma ve yükseltme ölçütlerinden kaynaklanan kariyer kaygıları olduğu anlaşılmıştır.

“Sosyal olaylar karşısında da hem yasal hem toplumsal olarak katılım dışı kalınması yönünde beklentiler var.” (G4).

“Günümüzde konuşmayan, görüş bildirmeyen, yayın yapmayan, gerek üniversite gerekse devlet yöneticilerinden bir şekilde çekindiği için toplumsal sorunlarla ilgilenmeyen kurumlar haline dönüştü.” (G8)

“Yaptığımız her şeyi aslında kendimiz için yapıyoruz, çok toplumsal süreçler için yapmıyoruz.” (G12)

Katılımcılardan bazıları son yıllarda toplumsal sorumluluk projelerine akademiden katılımın arttığına dikkat çekmiş ancak, bu katılımın bile çoğunlukla sorunlara çözüm üretmekten çok ekonomik kazanç sağlamak adına gerçekleştirildiğine değinmişlerdir.

“Çünkü sanırım toplumsal sorumluluk projelerine verilen önemle ve maalesef söylüyorum devletin bunlara ayırdığı bütçe arttığı için, yine söylüyorum açıkçası içinde yine maddi bir kazanç olduğu için, evet son yıllarda özellikle 2010’dan itibaren bakıyorum, üniversite çalışanlarının, akademisyenlerin daha fazla toplumsal sorumluluk projelerinde yer aldıklarını görüyorum.” (G7)

3.2.2. Türkiye’de üniversitelerarası akademik kültür farklılıkları ve etkili etmenler.

Akademisyenlerin Türkiye’de akademik kültürü değerlendirmeye yönelik görüşlerinde ortaya çıkan ikinci tema Türkiye’de üniversitelerin akademik kültür farklılıkları ve etkili etmenlerdir. Akademisyenlerin Türkiye’de üniversitelerarası akademik kültür farklılıkları ve etkili faktörler teması kapsamında dile getirdikleri görüşler üniversite türleri, yükseköğretimde yapı ve zihniyet ve diğer etmenler kategorileri olmak üzere üç kategori altında toplanmıştır. Akademisyenler Türkiye’de üniversitelerin akademik kültür farklılıkları ve etkili etmenler ile ilgili görüşlerini dile getirirken bu görüşleri sıklıkla farklı üniversite türlerine (devlet-vakıf, büyük-küçük, taşra-şehir, vb.) göndermelerle ifade etmişlerdir.

“Büyükşehir, köklü, devlet üniversiteleri bunlar. Hacettepe, Gazi, İstanbul, Boğaziçi, ODTÜ gibi. Bunlar ve bunların dışında marka olmuş birkaç vakıf üniversitesi Koç, Sabancı, bunlar dışında ben akademik kültürü henüz oluşmuş üniversite göremiyorum Türkiye’de.” (G3)

Akademisyenlerin yükseköğretimde yapı ve zihniyet kategorisi altında toplanan görüşleri Türkiye’de üniversitelerarası akademik kültür farklılıklarında, özellikle de eğitim-öğretim etkinlikleri, bilimsel etkinlik ve katkı ve toplumsal sorumluluk alanlarındaki yetersizliklerde, rol oynayan etmenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Akademisyenler, bu kategoride değindikleri sorunların kökeninde politik, ekonomik ve toplumsal yapıdan kaynaklanan sorunların yer aldığını dile getirmişlerdir.

“Yani dünyadaki üniversiteler ölçeğinde bu işlevler üç boyutta da ilerlerken bizde her üç boyut bakımından daraldığını görüyorum. Bunu tabi biraz politikayla, biraz toplumsal yapıyla, biraz ekonomiyle ilişkisi var.” (G6)

Bu kategori altında akademisyenler yükseköğretim geçmişimizin köklü olmaması, üniversitelerde süreklilik kazanmış bir geleneğin bulunmaması, üniversitelerde kurumsallaşmanın yerleşmemiş olması ve işleyiş mekanizmasının daha çok kişilere dayalı olması, üniversitelerde niteliksel iyileştirmelerden çok niceliksel artışa öncelik verilmesi, üniversiteler arasında gelenek ve ekol farklılıklarının olması, evrensel standartlarda bir bilim felsefesi anlayışının eksikliği, akademisyenliğe yönelik memur zihniyeti ve gereksinimi karşılayacak nitelikli akademisyen sayısının yetersizliğinden dolayı niteliksiz akademisyenlerin kadroları doldurmasına değinmişlerdir.

“Yani üniversite bizde yeni bir olgu. Darülfünun, üniversite reformu, ilk kurulan üniversiteler ve bunların gelişimleri ve sonra da her ile her ilçeye kadar kurulan üniversiteler. Bu bizim kısa üniversite tarihimizdir. Soruya dönecek olursak Türkiye’deki akademik kültür, buna özellikle vurgu yapmak istiyorum, bu bir geleneği, kökeni oluşmamış yapıdan bir kültür oluşmasını bekleyemeyiz.” (G3)

Yine mevcut öğretim elemanı niteliği ya da uzmanlık alanı da akademik kültür için ayrıca belirtilmiştir.

“Özellikle yeni kurulanlarda hala daha kadrolu profesörü olmayan üniversiteler var... Hatta Anadolu’da pek çok üniversitede bir sürü açık öğretim mezunu olan öğretim görevlisi bile var.” (G3)

Akademisyenlerin Türkiye’de üniversitelerarası akademik kültür farklılıklarında rol oynayan faktörlere ilişkin görüşlerinden üniversite türü ile yükseköğretimde yapı ve zihniyet dışındaki faktörler diğer faktörler kategorisi altında toplanmıştır. Bu kategori altında Türkiye’de akademik kültürü etkileyen en önemli faktör olarak siyasi görüş, ideoloji ve din ön plana çıkmaktadır.

“Siyasi bir duruş sergileme eğilimi olabiliyor. Ya da ideolojik yapılanmalar ortaya çıkabiliyor.” (G4)

Diğer kategorisi altında toplanan ve akademisyenler tarafından üniversitelerarası farklılıklara etki ettiği belirtilen faktörler arasında üniversitedeki uluslararasılaşma çalışmaları, üniversitenin eğitim dili ve üniversitedeki dil eğitimi, üniversitenin yerleşim yeri ile öğrenci tercih sıralaması ve tercih puanı yer almaktadır.

“Hem ümit veren akademisyenler, hem de nispeten iyi durumda olan öğrenciler tarafından tercih edilmek yerleşik akademik kültürü geliştirebilir.” (G10)

3.3.Akademisyenlerin ideal akademik kültüre ilişkin görüşleri

Akademisyenlerin ideal akademik kültüre yönelik sorulara verdikleri yanıtlar analiz edildiğinde ideal akademik kültüre ilişkin görüşlerinin üç ana tema altında toplandıği görülmüştür: (a) değerler (b) katkı ve (c) kaynaklar.

3.3.1. Değerler

Akademisyenlerin ideal bir akademik kültür ortamının nasıl olması gerektiğini açıklarken en çok değindikleri tema değerler teması olmuştur. Değerler teması altında bireysel/kurumsal özgürlük, hesap verebilirlik, işbirliği ve etik kategorileri yer almaktadır. Bu kategoriler arasında ise ideal akademik kültür ortamının en önemli özelliği olarak bireysel/kurumsal özgürlük kategorisine yapılan vurgu dikkat çekmektedir:

“İdeal bir akademik kültür ortamının vazgeçilmez parametresi özgürlüktür.” (G6)

Özgürlük ideal bir akademik kültürün sadece bir özelliği değil, bir ön koşulu olarak da ifade edilmiştir:

“Tabi akademik kültürün bütün bunlar dışındaki ön koşulu üniversiteyi öyle bir okul, çalışma ortamı olarak algulamak değil, üniversiteyi bir bilim yapma mekânı, onun da ön şartı bağımsız özerk üniversite. Özerklikten kasıt akademik ve idari özerklik yani buna devletin, siyasetin, kişilerin doğrudan müdahalesinin olmaması.” (G3)

Akademisyenler ideal akademik kültür bağlamında özgürlükten söz ederken bir yandan yükseköğretim ve ona bağlı kurumlar olarak üniversitelerin özerkliğini, bir yandan da akademisyenlerin evrensel değerler çerçevesinde bilgi üretiminin ve öğretim faaliyetlerini yürütebilmesinin bir ön koşulu olarak özgür düşünme ve ifade özgürlüğünü dile getirmişlerdir.

“Akademik çerçevede uzmanlık alanın ne ise onu özgürce dile getirebilmek ve ayrıca idari anlamda söylediklerimin veya yapacaklarımın benim açımdan süreçte olumsuz sonuçlar yaratmayacağı bir akademik ortam hayal ediyorum.” (G4)

Özgürlük ve özerklik bağlamında akademisyenler, Türkiye’de ideal akademik bir ortamın önündeki engellerin siyasi müdahaleler, üniversitelerin ekonomik olarak bağımlı olması, akademisyenler arası ideolojik kamplaşmalar, yeterli temelli uygulamaların eksikliği, akademik imaj kaygısı ve dedikodular, akademisyenliğe yönelik memur zihniyeti ve diyalog ve işbirliğinden uzak yaklaşımlar olduğunu dile getirmişlerdir.

Değerler teması altındaki işbirliği kategorisi pek çok katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Akademisyenler işbirliği kategorisi bağlamında akademisyenler arası işbirliğinin yanı sıra üniversiteler arası işbirliğine, üniversiteler ile diğer kurumlar arası işbirliğine, disiplinler arası işbirliğine ve bir alanda o alanın tüm paydaşları arasındaki işbirliğine değinmişlerdir.

“Öncelikle birinci olarak benim gördüğüm akademik kültür kesinlikle ilgili sosyal alanlarla organik bağı olmalı. Ne demek istiyorum? Eğitimle ilgili mesela okullarla bağlantılı, öğrencilerle, velilerle, müdürlerle ve tabi ki öğretmenlerle alakalı olmalı. Uygulama boyutundaki her türlü paydaşı ile organik bağ kurmalı.” (G7)

İşbirliği bağlamında akademisyenler, Türkiye’de ideal akademik bir ortamın önündeki engellerin başında öğretim elemanlarının çalışmalarını ve bilgiyi paylaşmaya açık olmamaları olduğunu dile getirmişlerdir.

“Bir çalışma yapılıyorsa mesela ben bu takım ruhunu çok fazla göremiyorum burada. Bir çalışma birlikte bir ortam oluşturmalı ve birlikte bir ürün çıkarılmalı ama bakıyorsunuz herkes birbirinden çalışmasını saklıyor, söylemiyor. Bu tarz sorunlar çok fazla olabiliyor.” (G5)

Değerler teması altında yer alan hesap verebilirlik kategorisi sadece iki katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Üniversitelerde bir tür denetim mekanizmasına dikkat çeken bu katılımcılardan birisi, denetimin sivil toplum kuruluşları tarafından yapılması gerektiğine dikkat çekerek Türkiye’de bu eksiklikten yakınmıştır:

“Hesap veren bir yapı olması gerekiyor... Yükseköğretimi, benim bildiğim, takip eden sivil toplum yok. Derecelendiren sivil toplum örgütleri yok. Ciddi dernekler yok.” (G3)

Değerler teması altında yer alan etik kategorisi ise sadece bir katılımcı tarafından ideal bir akademik kültür bağlamında dile getirilmiştir:

“Kesinlikle liyakat ön planda olmalı, etik kurallara kesinlikle bağlı olmalı.” (G14)

3.3.2. Katkı

Akademisyenlerin ideal bir akademik kültür ortamının nasıl olması gerektiğini açıklarken değindikleri ikinci tema katkı teması olmuştur. Katkı teması altında bilimsel topluluğa, öğrencilere ve topluma yönelik katkı kategorileri yer almaktadır. Akademisyenler bilimsel topluluğa katkı boyutunda Türkiye’deki yetersizliklere dikkat çekmişlerdir.

“Bugün üniversitelerimiz bilimsel katkı sunma adına çok yetersiz, bir şeyleri taklitten öteye gitmiyor.” (G15)

Bilimsel topluluğa katkı her şeyden önce bilimin temele alınmasını ve bilimsel üretimin evrensel düzeyde gerçekleştirilmesini gerektirmektedir.

“Yaptığımız çalışmaların dar bir alanda ülke sınırları içinde hatta üniversite sınırları içinde kalmaksızın uluslararasılaşabileceğim bir akademik ortam hayal ediyorum.” (G4)

Akademisyenlerin sıklıkla değindikleri bir diğer kategori eğitim-öğretim etkinlikleri kapsamında öğrencilere katkı ile ilgilidir. Bu bağlamda akademisyenler, eğitim öğretim etkinliklerinde öğrenciye rol model olunmasına, öğrenciyle sıcak ve samimi ilişkiler kurulmasına, usta-çırak ilişkisine dayalı uygulamalara, öğretim elemanlarının uzmanlık alanı dışında dersleri yürütmeleri gerektiğine, öğretim faaliyetlerinde ezbercilikten uzak keşfedici, yenilikçi ve güncel bilimsel bilgilere dayalı yaklaşımların benimsenmesine ve uygulama derslerine daha fazla ağırlık verilmesine dikkat çekmişlerdir.

“Artık koskoca on sekizin üstüne eğitim veren insanlarız. Bu insanları alanın problemleriyle yüzleştirmek önemli. Mesela öğretmen olacak bizimkiler. Öğretmen olmanın temel özelliklerini kazandırmalı verdiğimiz eğitim. Yoksa temel matematik temel matematik zaten öğrenilerek geliniyor. Ve hala lisedeki gibi veriliyor. Oysaki akademinin bir farkı olmalı o keşfedici olmalı.” (G7)

İdeal bir akademik kültürün nasıl olması gerektiği ile ilişkili olarak topluma katkı bağlamında sadece iki katılımcı tarafından iki temel görüş dile getirilmiştir. Bunlardan ilki üniversite-sanayi ve üniversite-toplum işbirliği, ikincisi ise üniversitelerin somut toplumsal sorunlara yönelik çözüm üretmesi gerektiği şeklindedir.

3.3.3. Kaynaklar

Akademisyenlerin ideal bir akademik kültür ortamının nasıl olması gerektiğini açıklarken değindikleri üçüncü tema kaynaklar teması olmuştur. Kaynaklar teması altında entelektüel kaynaklar, fiziki, finansal kaynaklar ve yönetsel kaynaklar kategorileri ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler arasında entelektüel ve fiziki ve finansal kaynaklar ağırlıklı olarak dile getirilmiştir.

“Kültürü insanlar oluşturduğu için bu akademik kültürü oluşturacak gerçekten ciddi nitelikleri olan kişiler, öğretim elemanları olmalı.” (G3)

Nitelikli öğretim elemanının özellikleri olarak akademisyenler, bilgiye âşık, yaratıcı niteliklere sahip, meraklı ve keşfedici, öğrenme güdüsü olan, paylaşımcı bir bilimsel anlayışa sahip, etik ilkelere bağlı, adil, çalışma alanına hâkim ve insan ilişkilerinde saygılı, hoşgörülü ve ötekileştirmeyen özelliklerini dile getirmişlerdir.

“Biz çok bilgiye değil de unvana âşık olan bir kültürüz bu da sıkıntımız... Burada temel olarak merak güdüsüne sahip olan insanların bir araya gelmesiydi benim idealimdeki ama öyle olmuyor ne yazık ki.” (G12)

Nitelikli öğretim elemanları ideal bir akademik kültürün sadece önemli bir ögesi olmakla kalmayıp, akademik kültürün devamlılığı açısından da dile getirilmiştir:

“Yani eğitim sürecini dolu dolu geçirmiş kendisini geliştirmiş istekli akademisyenleri görünce o arkadaşınıza bakarak siz de aşka geliyorsunuz. Daha fazla emek harcıyorsunuz daha iyisini yapmaya çalışıyorsunuz. Birlikte araştırmalar yürütüp öğrencilere, kuruma, şehre, kısaca tüm dünyaya bir renk katma imkânınız oluyor.” (G13)

Nitelikli öğretim elemanları aynı zamanda akademik kültürün kuşaktan kuşağa aktarımında da önemli bir rol oynar:

“Akademik kültürü bir yayın faaliyeti, bir sempozyum kongre, konferans faaliyeti olarak tanımladığımız sürece akademinin gelişmesini asla beceremeyiz... Ders akademik kültürün oluşması için önemli faaliyetlerden birisidir... Yani sadece biz bir hocayı yazılarından kitaplarından tanıyacaksak bizim için bir kültür oluşturmaz. Onun bir rol model olarak nasıl davrandığını görmeliyiz.” (G6)

Fiziki ve finansal kaynaklar bağlamında akademisyenler başta laboratuvar ve kütüphane olmak üzere eğitim ve öğretim etkinliklerinde gerek duyulabilecek materyal ve ortamlara değinmişlerdir.

“Sınıftaki araç-gereç, çalışma ortamı, kütüphane kullanımları -ki bu noktada 24 saat açık olan kütüphanelerin olması önemli- akademik kültür ortamının yaratmada gereklidir. Bir de ders içi ve ders dışı öğrencilerin birbirleriyle sohbet edecekleri sosyal ortamların olması gerekir. Bu durum öğretim üyelerine ait odaların olması için de geçerlidir.” (G1)

Fiziki ve finansal kaynaklar bağlamında değinilen bir diğer konu da akademisyen ve öğrencilerin bilimsel bilgi üretimi ve paylaşımını teşvik edici ortam ve desteğin sağlanması ile ilgilidir.

“Akademisyenin istediği kongreye katılabildiği, yaptığı bilimsel araştırmalara rahatlıkla mali destek olunan...” (G15)

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmaya katılan akademisyenlerin akademiye ilişkin görüşlerinde akademiye fiziksel, bilimsel, eğitsel ve sosyal bir yer olarak tanımlayarak akademinin kurumsal bağlamına vurgu yaptıkları dikkati çekmiştir. Akademisyenlerin akademi kavramından içerisinde eğitim-öğretim faaliyetleri, bilimsel etkinlikler ve sosyal-entelektüel etkileşim için gerekli olanakları barındıran bir fiziksel mekânı anladıkları görülmüştür. Bunlar içerisinde en çok vurgulanan bilimsel etkinlik ve bilgi üretiminin yapıldığı bir yer olarak akademi anlayışıdır.

Böyle bir akademi algısı, sadece somut bir biçimde tarif edilen yer ve içerisinde örgütlenen insanlar bütünü değil, ilköğretilerden günümüze ona tarihsel bir nitelik kazandıran misyon ve vizyonu akla getirmektedir.

Akademisyenlerin eğitim-öğretim etkinlikleri, bilimsel etkinlik ve katkı ve toplumsal sorumluluk bağlamında Türkiye’deki mevcut akademik kültüre ilişkin görüşlerini dile getirirken bunu Türkiye’deki üniversitelerin akademik kültür farklılıkları ve etkili etkenler çerçevesinde ve bu alanlardaki yetersizliklere değinerek ele aldıkları görülmüştür. Akademisyenler üniversitelerin, toplumsal sorumluluk ile bilimsel etkinlik ve katkıya göre eğitim öğretim etkinlikleri alanında, üniversiteler arası farklılıklara karşın, daha yeterli olduklarını ve hatta Türkiye’deki akademik kültürün akademi içi ve dışı beklentilerin de etkisiyle büyük ölçüde eğitim-öğretim odaklı olduğunu ve en yetersiz alanın toplumsal sorumluluk alanı olduğunu dile getirmişlerdir.

Maya (2013) akademik faaliyetle uğraşan insanların mesleki ahlakla ilgili olarak en çok üzerinde durdukları boyutun eğitim-öğretim boyutu olduğunu saptamıştır. İkinci önemli

görülen ise araştırma ile ilgili olan işler boyutudur. Maya bu durumu akademisyenlerin topluma hizmet kapsamındaki çalışmalarının eksikliği olarak belirtmektedir. Bu bakımdan araştırma bulguları ile ilgili çalışmanın örtüştüğü söylenebilir. Benzer bulgulara Kurnaz (2010) ve Tunç (2007) tarafından yapılan çalışmalarda da rastlanmaktadır. Akademisyenler ve lisansüstü eğitim görmüş insanlara göre üniversite araştırma yapan kurumdan çok öğretim yapan bir kurumdur. Bu sonuçlar, araştırmada akademisyenlerin eğitim öğretime daha çok önem verildiği ve toplumsal sorumluluğun yetersiz olarak görüldüğüne ilişkin sonuçlarla örtüşmektedir. Akademisyenler daha çok akademik yükselme baskısı ile karşı karşıya olduklarından toplumsal sorumluluğa ağırlık vermemektedirler. Ayrıca akademisyenler, yaptıkları araştırmalardan uygulamaya ve politika yapım sürecine dönük yeterli düzeyde yararlanmadığını düşündüklerinden toplumsal katkı konusunda güdüleme eksikliği hissetmektedirler (Kurnaz, 2010; Tunç 2007).

Bilimsel etkinlik ve katkı kapsamında akademisyenler sorunların temelinde ise bilimsel merak eksikliği ile alandan uzak masa başı çalışmaların yer alması ve akademik atanma ve yükseltilme kriterlerinden kaynaklı akademik kariyer kaygısının ön planda olduğunu dile getirmişlerdir.

Mengi ve Schreglmann (2013) çalışmalarında akademisyenleri bilimsel üretkenlik konusunda olumsuz etkileyen çevresel faktörler üzerinde durmuşlardır. Buna göre; destek ve özendirme eksikliği, güdüleme eksikliği, zaman yetersizliği, kurumlardaki araştırma kültürü eksikliği, personel desteği konusundaki yetersizlikler ve belli oranda maddi destek sıkıntısı olumsuz etkenler olarak değerlendirilmiştir. Maya'nın (2013) çalışması akademisyenlerin yaşadıkları ikilemlere ilişkin önemli sonuçlar içermektedir. Akademisyenler eğitim öğretim işleri ile araştırma işleri arasında, yöneticilerin baskıları ve kişisel değerleri arasında seçim yapmak durumunda kaldıklarını belirtmektedirler. Ancak Deem ve Lucas (2007) tarafından yapılan araştırma sonucunda, akademisyenlerin çoğunun bilimsel araştırma yapmaya eğitim öğretimden daha fazla değer verdikleri ortaya çıkmıştır (Akt. Odabaşı ve diğer, 2010).

Akademisyenler, Türkiye'de üniversitelerarası akademik kültür farklılıkları ve etkili etmenler ile ilgili görüşlerini dile getirirken bu görüşleri sıklıkla farklı üniversite türlerine (devlet-vakıf, büyük-küçük, taşra-şehir, vb.) göndermelerde bulunmuşlardır.

Arap (2010) Türkiye'de üniversite kurmak için belirlenen amaçları kronolojik olarak incelediği çalışmasında üniversitelerin temelde sosyo-ekonomik kaygılardan dolayı kurulduğunu ileri sürmüştür. Ona göre üniversitenin kurulacağı kentin, o kentin ekonomik kalkınmasını sağlayacağı beklentisi önemli bir etkidir. Bu durum yöre insanların beklentilerini arttırmakta ve bir vaat olarak seçim malzemesi haline gelmesine yol açmaktadır. Dolayısıyla üniversite, yerel halk tarafından ekonomik canlılık olarak algılanmaktadır. Benzer bulgular Yılmaz ve Kaynak'ın (2012) çalışmasında da görülmektedir. Taşra olarak adlandırılan yerlerde kurulan üniversitelerin yöre halkı tarafından algılanışı şehrin ekonomik yaşamına canlılık getirdiği ve yeni işyerlerinin açıldığı, yeni yatırımlar için çekicilik ögesi olduğu ve şehrin yaşam niteliğini yükselttiğidir. Ancak Arap (2010) köklü üniversitelerin sistemli planlama anlayışıyla var olabileceğinin altını çizmiştir. Dolayısıyla benzer bir bakış açısı taşıyan katılımcılar temelde üniversiteleri farklılaştıran bir sürecin olduğunu vurgulamışlardır.

Akademisyenler Türkiye’de üniversitelerarası akademik kültür farklılıklara etki eden yükseköğretimde yapı ve zihniyet temelli faktörler olarak şunları dile getirmişlerdir: Yükseköğretim geçmişimizin köklü olmaması, üniversitelerde süreklilik kazanmış bir geleneğin bulunmaması, üniversitelerde kurumsallaşmanın yerleşmemiş olması ve işleyiş mekanizmasının daha çok kişilere dayalı olması, üniversitelerde niteliksel iyileştirmelerden çok niceliksel artışa öncelik verilmesi, üniversiteler arsında gelenek ve ekol farklılıklarının olması, evrensel standartlarda bir bilim felsefesi anlayışının eksikliği, akademisyenliğe yönelik memur zihniyeti ve gereksinimi karşılayacak nitelikli akademisyen sayısının yetersizliğinden dolayı niteliksiz akademisyenlerin kadroları doldurması.

Çatı ve Bilgin (2015) üniversitelerin tanıtım videolarında kendilerini konumlandırırken kullandıkları ifadeleri inceledikleri çalışmalarında üniversitenin bulunduğu şehir, ulaşım olanakları, kampüs, öğrenci yaşamı, tarih, eğitim niteliği, düşünce özgürlüğü ve bilimsel çalışmalar üzerinden kendilerini konumlandıkları görülmüştür.

Türkiye’de üniversitelerarası akademik kültür farklılıklara etki eden diğer faktörler arasında üniversitedeki uluslararasılaşma çalışmaları, üniversitenin eğitim dili ve üniversitedeki dil eğitimi, üniversitenin yerleşim yeri ile öğrenci tercih sıralaması ve tercih puanı yer almaktadır.

Çatı ve Bilgin (2015) çalışmasında üniversitelerin vermiş oldukları eğitimin niteliği açısından kendilerini konumlandıkları boyutların ise mesleki başarı, uluslararasılaşma, yabancı dil eğitimi, uygulamalı eğitim, kütüphane olanakları, akademik kadro, çalışma olanakları ve burs olanakları olduğu belirlenmiştir. Vermiş oldukları eğitimin niteliği açısından üniversitelerin tanıtım videolarında uluslararasılaşma ve uygulamalı eğitimin ön plana çıktığı görülmüştür. Bir başka çalışmada (Bacanlı, ve diğer, 2015) üniversitelerin niteliklerini etkilemesi açısından üniversitenin bulunduğu şehrin olanaklarının niteliği belirlemede etkili olabileceği sonucuna ulaşmışlardır. Gök (2016) tarafından fakülte üyeleri, rektörler, dekanlar, STK müdürleri, MEB sekreterleri ve YÖK yürütme kurulu üyeleri gibi 13 kişinin görüşleri alınarak yürütülen araştırmada, kimi katılımcılar akademinin yöneticilerin dünya görüşlerine göre şekillendiği bunun sonucunda radikal değişimlerin beraberinde geldiğini dile getirmiştir. Dolayısıyla akademik kültürün biçimlenmesinde siyasi otoritenin etkili olabildiğini söyleyebiliriz. Araştırma bulguları ile Gök (2016) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları bu bakımdan örtüşmektedir. Araştırma bulgularında yer alan, akademik kültürün bir belirleyeni olarak siyaset mekanizmasının etkileri, bu bakımdan örtüşmektedir.

Akademisyenlerin ideal akademik kültüre yönelik görüşlerini ideal bir akademik kültüre değerler (bireysel/kurumsal özgürlük, hesap verebilirlik, işbirliği ve etik), katkı (bilimsel camiaya, öğrencilere ve topluma yönelik katkı) ve kaynaklar (entelektüel kaynaklar, fiziki ve finansal kaynaklar ve idari kaynaklar) boyutunda dile getirdikleri görülmüştür. İdeal akademik kültür ortamının en önemli özelliği olarak bireysel/kurumsal özgürlük kategorisine yapılan vurgu dikkat çekmektedir. Özgürlük ideal bir akademik kültürün sadece bir özelliği değil, bir ön koşulu olarak da ifade edilmiştir. Akademisyenler ideal bir akademik kültür ortamına yönelik görüşlerini sıklıkla Türkiye’deki üniversitelerdeki mevcut akademik kültürdeki yetersizliklere değinerek ifade etmişlerdir.

Aydın (2016) üniversitelerin yönetsel, bilimsel ve mali olmak üzere üç boyutta özerk olmaları gereğinden söz etmekte, Aydın, özerk olmayan üniversitelerin bu alanlarda

kendi kendine yetmeyeceği gibi karar süreçlerinde dış baskılara açık olacağından üniversitelerin akademik misyonunu yerine getiremeyeceğine işaret etmiştir. Akademik özgürlüğün ise bilimsel çalışmanın temelini oluşturduğunu ve akademisyenlerin temel güvencelerinden biri olduğuna dikkat çekmektedir.

Benzer şekilde Bilgin (2012) de ülkemizde üniversite sorununun ancak bilgi çağını, küreselleşme süreçlerini ve bilimdeki yeni paradigma ve yöntemleri dikkate alarak, örgütsel ve bürokratik mekanizmaların etkisinden bağımsız özgür bir üniversite anlayışı ile tartışılıp planlanması ile çözülebileceğini belirtmektedir.

Erdem, Adıgüzel ve Kaya (2010) tarafından yapılan çalışma sonuçları bu araştırmanın bulguları ile örtüşmektedir. Akademisyenler her ne kadar ideal bir akademik ortam tanımlasalar da gerçekte farklı bir ortamda çalışmaktadırlar. Akademik kültürün oluşmasında akademisyenlerin o örgütsel yapıya katkıları önemli görülmektedir. Ancak örgütsel kültüre yapılan katkılar kimi zaman olumlu iletişim kanallarının çalışmaması nedeniyle gerçekleşmemektedir. Araştırma görevlileri, profesör ve yöneticiler karşısında kendi görüş ve isteklerini baskıladığı için bir sessizlik kültürü oluşmaktadır. Algın ve Baskan (2015) akademik topluluk içerisinde sessizlik kültürü olarak adlandırılan bu durumun akademisyenler tarafından gelişme ve ilerlemeyi kısıtlayabileceği, hatta engelleyebileceği, çalışanları tükenmişliğe itebileceği şeklinde görüldüğünü belirtmektedir.

Benzer bulgulara Tunç (2007) tarafından yapılan çalışmada da rastlanmaktadır. Tunç'un çalışmasında akademisyenler unvan sıradizininin, yetki kullanımını arttırdığından, öğretim elemanları arasında demokratik insan ilişkilerinin geliştirilmesini sınırlandırdığını düşünmektedirler.

Doğan'a göre (2016) akademisyenler akademik özgürlüğün koruyucuları olduklarının farkındalar, ancak bu sorunu çözebilecek bir kararlılık hakkında konuşmak mümkün değildir. Bunun nedeni akademisyenler ve öğrenciler, ideolojilerini yansıtan fikirlerin başkalarını rahatsız edebileceğine inandıkları için sessizliği tercih ediyor. Bu durum üniversitelerde akademik özgürlük üzerindeki ideolojik baskının yansıması olarak görülüyor. Akademik özgürlüğün içselleştirilmesi ve savunması için akademik özgürlüğün önemini ve kendine güvenen akademisyenler ve öğrencilere, akademik özgürlüğe katkıda bulunan karamsar durum için gereksinim duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Acer, E. K., ve Güçlü, N. (2017). Türkiye’de yükseköğretimin genişlemesi: gerekçeler ve ortaya çıkan sorunlar. *Journal of Higher Education/Yükseköğretim Dergisi*, 7 (1), 28-38.
- Açan, B., ve Saydan, R. (2009). Öğretim elemanlarının akademik kalite özelliklerinin değerlendirilmesi: Kafkas üniversitesi İİBF örneği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (2), 225-253.
- Algın, İ., ve Baskan, G. A. (2015). Üniversitelerde örgütsel sessizliğin olası sonuçları. *Journal of Higher Education/Yükseköğretim Dergisi*, 5 (2), 81-90.
- Arap, K. S. (2010). Türkiye yeni üniversitelerine kavuşurken: Türkiye’de yeni üniversiteler ve kuruluş gerekçeleri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65 (01), 1-29.
- Argon, T., ve Kösterelioğlu, M. A. (2009). Üniversite öğrencilerinin üniversite yaşam kalitesi ve fakülte kültürüne ilişkin algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 30 (30), 43-61.
- Ay, F., Ulusoy, H., ve Tosun, N. (2015). Akademisyenlerin çalıştıkları bölüm ve üniversiteye olan örgütsel bağlılık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (36), 749-762.
- Aydın, A., Üçüncü, K., ve Taşdemir, T. (2011). Akademik performansı etkileyen stres kaynaklarının belirlenmesine yönelik bir alan çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8 (2), 387-399.
- Aydın, İ. (2016). *Akademik etik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aydın, İ. P. (2001). *Yönetmelik ve örgütsel etik*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bacanlı, H., Erişen, Y., Çeliköz, N., Dombaycı, M. A., Karadağ, E., ve Toprak, M. (2015). Türkiye’de Üniversite Öğrencisi Olmak: Şehir Halkı, Türk ve Uluslararası Öğrenciler Bağlamında Karşılaştırmalı Bir Alan Araştırması. *Journal of Higher Education/Yükseköğretim Dergisi*, 5 (2), 49-61.
- Bilgin, V. (2012). *Üniversite, bilim ve Türkiye*. Ankara: Binyıl Yayınevi.
- Bingöl, B. (2012). *Üniversite özerkliği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bozkurt, Ö., ve Yurt, İ. (2013). Akademisyenlerin örgütsel bağlılık düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11 (22), 121-139.
- Brun, J. (2007). *Platon ve akademia*. İstanbul: Dost Kitabevi.
- Buluş, M. (2004). Pamukkale üniversitesi öğretim elemanlarında. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (16), 1-7.
- Burstein, P. (1991). Organization, culture and policy outcomes. *Annual Review of Sociology*, 17, 327-350.

- Bülbül, T. (2006). *Üniversite öğretim elemanlarının ücretlerinin akademik yaşama yansımalarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bülbül, T ve Tunç, B. (2011). "Yeni" üniversite. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Çatı, K., ve Bilgin, Y. (2015). Türkiye'deki üniversitelerin konumlandırma kriterleri üzerine nitel bir araştırma. *Journal of Higher Education/Yükseköğretim Dergisi*, 5 (2), 1-12.
- Doğan, D. (2016). Academic freedom from the perspectives of academics and students: A qualitative study. *Eğitim ve Bilim*, 41 (184), 311-331.
- Erdem, R., Adıgüzel, O. ve Kaya, A. (2010). Akademik personelin kurumlarına ilişkin algıladıkları ve tercih ettikleri örgüt kültürü tipleri. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (36), 73-88.
- Gasset, J. O. (1998). *Üniversitenin misyonu*. (Çev. N. G. Işık). İstanbul: YKY.
- Gizir, S., & Şimşek, H. (2005). Communication in an academic context. *Higher Education*, 50, 197-221.
- Gizir, S. (1999). *Communication in an academic context: the case of the five largest departments in the middle east technical university*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Glesne, C. (2014). *Ön hazırlıklar: sizin için iyi olanı yapmak*. (Çev. P. Yalçınoğlu). A. Ersoy- P. Yalçınoğlu (Ed.) *Nitel araştırmaya giriş içinde* (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gök, E. (2016). The Turkish higher education system from the kaleidoscope of Martin Trow. *Education and Science*, 184, 147-168.
- Kılıç, M. (2013). Akademik sosyolojisine dair bir derkenar: akademian'ın sosyopsikolojik dinamikleri. *Yükseköğretim Dergisi*, 3 (1), 30-39.
- Köse, S., Tetik, S. ve Ercan, C. (2001). Örgüt kültürünü oluşturan faktörler. *Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 7 (1), 219-242.
- Kurnaz, Ö. (2010). *Yükseköğretimde araştırma kalitesinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Maya, İ. (2013). Akademisyenlerin meslek ahlakına aykırı olan davranışlara ilişkin algıları (ÇOMÜ eğitim fakültesi örneği). *Turkish Studies*, 8(6), 491-509.
- Mengi, F., ve Schreglmann, S. (2013). Akademisyenlik bağlamında bilimsel üretkenliği etkileyen çevresel faktörler. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 1-17.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev Ed. S. Turan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Odabaşı, H. F., Fırat, M., İzmirli, S., Çankaya, S., ve Mısırlı, Z. A. (2010). Küreselleşen dünyada akademisyen olmak. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (3), 127-142.

- Patton, M. Q. (2014). Nitel mülakat yapma. (Çev. M. Çakır – S. İrez). M. Bütün ve S. B. Demir (Ed.). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri içinde* (ss.339-422) Ankara: Pegem Akademi.
- Perkins, J. A. (1972). Organization and functions of the university. *The Journal of higher education*, 43(9), 679-691.
- Tunç, B. (2007). *Akademik unvan olgusu akademik yükseltme ve atama sürecinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uygur, N. (1996). *Kültür Kuramı*. İstanbul: YKY.
- Uysal, İ. (2013). Akademisyenlerin genel öz-yeterlik inançları: AİBÜ eğitim fakültesi örneği. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2).
- Üşür, İ. (2012). Üniversite sohbetleri. V. Bilgin (Ed.). *Üniversite, bilim ve Türkiye* (ss. 111-118). Ankara: Binyıl Yayınevi.
- Yaman, E., ve Ruçlar, K. (2014). Örgüt kültürünün yordayıcısı olarak üniversitelerde örgütsel sessizlik. *Journal of Higher Education/Yükseköğretim Dergisi*, 4 (1), 36-50.
- Yazıcı, E. (2012). Türkiye’de Üniversite algısı: Sorunlu bir dönüşüm. V. Bilgin (Ed.). *Üniversite, bilim ve Türkiye* (ss. 75-83). Ankara: Binyıl Yayınevi.
- Yılmaz, M. K., ve Kaynak, S. (2011). Sosyo-ekonomik dönüşüm sürecinde üniversitelerin rolü ve yöre halkının üniversite'den beklentileri ile ilgili bir uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(4), 55-73.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

The word academy comes from the school named “Academia” which was established by Platon in the form of Academos. However, the first universities in today’s sense were established after the 11th century, and since then the functions and qualities that makes a university has changed in accordance with the social-historical context. Wissema (2009, as cited in Aydın, 2016) makes distinctions between the universities characterized by different functions in different historical conditions. Education oriented first generation universities in the medieval age, education and research oriented second generation universities in the 19th century enlightenment, and the third generation universities where scientific knowledge is turned into a product and characterized with competition in the global world. Although the functions and qualities of what makes a university has changed over time, academic freedom and autonomy have remained as a central qualities of the academy and academic culture.

Academic culture in Turkey has been studied generally in terms of organizational culture. Organizational culture is what people in that specific organization think and judge differently from people of other organizations (Köse, Tetik ve Ercan, 2001). In this sense, people with a specific organization culture share common beliefs, norms, values, practices, rituals and behavior patterns (Aydın, 2001; Burstein, 1991).

Studies regarding academic culture can be discussed under four categories: (a) students’ perception of universities and expectations, (b) factors affecting academics’ working conditions, (c) academics’ self-sufficiency perception, and (d) organization culture and organizational behaviors. Studies investigating academic culture from faculty members’ perspective has been found insufficient in the literature. The aim of this study is to investigate the faculty members’ opinions for the academy and academic culture. Questions aimed to be answered are; how faculty members in Turkey conceptualize the term ‘academy’, how they see the situation of academic culture in Turkey, and how an ideal academic culture should be according to the faculty members’ opinions.

2. Method

This study is designed as basic qualitative research design as it investigates the faculty members’ views of the academy and academic culture. The study group is consisted of 15 faculty members who work in various public and private universities. Data were gathered via structured interview form which was developed based on the literature and expert opinions. Interview records were transcribed and content analysis was applied.

3. Findings, Discussion and Results

Findings regarding faculty members' views of academy and academic culture are presented under three titles based on the guiding research questions: (a) faculty members' views of academy, (b) faculty members' views of the current academic culture in Turkey, and (c) faculty members' views of ideal academic culture.

The first research question was about faculty members' views of the academy. The study findings considering the first research question indicate that the faculty members defined academy as a physical, scientific, educational, and a social space. They, as a result, perceived academy mainly in an institutional sense.

The second research question was about faculty members' views of the current academic culture in Turkey. Two themes emerged from data in relation to the second research question: one is the faculty members' evaluations of the current condition of academic culture and the other is their views of the academic culture differences among universities and contributing factors in Turkey.

The faculty members' views of the current condition of the academy consist of three categories: educational-instructional activities, scientific activities and contributions, and social responsibility. It is found that according to the participating faculty members, the academic culture in Turkey is based mostly on the educational-instructional activities; scientific activity and contribution dimension is far beyond adequate and finally, the social responsibility dimension is the most inadequate of all.

The findings under the second theme indicate that the faculty members talked about academic culture differences among universities in Turkey often by references to the university types such as big vs. small, public vs. private, research vs. teaching. The contributing factors that the faculty members mentioned as contributors of the academic culture differences among universities in Turkey fell under two categories: the structure and mentality of the higher education and other factors including internalization initiatives, the language of education, student preference, and university location.

The third research question was about faculty members' views of what constitutes an ideal academic culture. Important to note that, the faculty members brought up their views of an ideal academic culture often by referencing the inadequacies and underlying causes in the academic culture of the universities in Turkey. Three themes emerged from data regarding faculty members' views of an ideal academic culture: values, contributions, and resources.

Under the values theme the faculty members brought up the importance of academic freedom, accountability, cooperation, and ethics. Faculty members highlighted academic freedom and cooperation more than accountability and ethics in this theme. Academic freedom from faculty members' perspective is not only a quality in an ideal academic culture but also a necessary condition.

Under the contribution theme, the faculty members mentioned contributions to students, to the scientific community, and to the society; in other words, the education-instruction activities, the scientific activities and contributions, and the social responsibility dimensions of an academic culture. They highlighted the importance of the balance between these three dimensions. Under the resources theme, the faculty members talked

about intellectual resources, physical and financial resources, and administrative resources.

To summarize the findings, it can be expressed that faculty members perceived academia in an institutional base. They considered that academic culture in Turkey is education-instruction oriented and there are serious inadequacies in terms of scientific activities and contributions. Furthermore, they expressed that social responsibility is the most insufficient area of all. Besides, they considered that in an ideal academic culture, there should be a balance between education, scientific activity and contribution, and social responsibility. According to faculty members, academic freedom is the essential criteria in an ideal academic culture.